

GÖZLÜK ÇEŞİTLERİMİZ

Özgür Erdi Akbaba

Benim Adım Nero (Soy Nero)

Yönetmen & Senaryo: Rafi Pitts

Görüntü Yönetmeni: Christos Karamanis

Kurgu: Danielle Anezin

Müzik: Rhys Chatham

Oyuncular: Johnny Ortiz, Ian Casselberry, Aml Ameen

2016 / 117' / Almanya, Fransa, Meksika, ABD

Yönetmen **Rafi Pitts**, bu filmi çekerken çok çeşitli olaylara aynı doğrultuda ortak vurgu yapmak istemiş ve filmin başlangıcından sonuna insan hayatının değişimlerini anlatmaya çalışmış. Bu değişimlerde haliyle filmi oradan oraya götürmüş. Nero (**Johnny Ortiz**) veya bulmaya çalıştığı adıyla başkarakterin hikâyesine başlayalım.

Film, Meksika'nın arka sokaklarında bir gencin arkadaşlarına hikâye anlatmasıyla başlıyor. Bu kısa hikaye şöyle:

Karınca ve fil yolda karşılaşmış. İlk görüşte aşkmış. İnanılmaz gibi görünse de olmuş. Bütün gece dans etmişler. Şafak sökene kadar sevişmişler. Sabahleyin fil ölmüş. Karınca şöyle demiş: 'Lanet olsun! Bir gecelik seks için ömrümün geri kalanında mezar kazmam gerekiyor.'

Genç yukarıdan geçen helikopteri arkadaşlarına göstererek "*O helikopter fil, siz ise karıncasınız. Bunu düşünün.*" der. Hemen ardından tehlikeli ve zorlu bir yolculuğun 40 saniyelik özeti gibi, dağlık alanda koşan iki kişinin kovalanıp yakalanması ve sorgulanması ile birkaç sayfa birlikte olacağımız kimliği olmayan adam Nero ile tanışırız.

Aksesuar Gözlüğü

Nero hayatını sorgulayıp harekete geçme aşamasındadır ancak harekete doğaçlama bir düzenle geçmek istemektedir. Cümledeki uyumsuzluğu görüyoruz: düzenleme ancak doğaçlama bir şekilde. Nero'nun karakterizasyonunu yönetmen istediği gibi vermiş mi emin değilim, çünkü Nero görüntüsü, duruşu, konuşma tarzı ve yaptıklarıyla çok tutarlı bir görüntü sergilemiyor. Kendi tezine karşı anti tezle cevap veriyor.

Nero'nun tüm amacı sınırı geçerek Meksika üzerinden Amerika Birleşik Devletleri'ne kaçak girebilmektir. Tabii ki bu genç adamın rüyası, tamamen Amerikan rüyasından ibarettir ama bir rüyaya bile afili bir CV'nin gerektiğinin farkında değildir. Nero, suni bir gururun izinde düşüncelerini süsler: bir Meksika vatandaşının Amerikan askeri olarak hayatını kaybetmesinden sonra uğurlanmasındaki askeri törenin gelenekselliği detaylıca verilirken bizim de Nero'nun düşüncelerine girmemizi sağlar.

Nero'nun yapay hayatı Meksika-Amerika sınırında deniz kenarını boydan boya kaplayan üç-dört metre uzunluğundaki demir parmaklıkların üzerinden voleybol oynamasıyla akmaya devam eder. Nero ve arkadaşlarının gözü sınırın diğer tarafındadır. Yönetmen, filmin giriş kısmındaki tüm bu sahneleri çok gerçekçi vermiştir. Kaçmayı akıllarına yerleştiren kişilerin boş zamanlarını değerlendirme biçimi bile sınırdan bir topu geçirmektir.

Hava kararır, gece çöker ve kaçış zamanı gelir. Nero ve iki arkadaşı hızlıca üç-dört metrelik demirlere tırmanıp atlar. Yerde iki büklüm halde etraflarına bakarlar. İleriden bir polis arabasının geçtiğini görürler. Kaçaklar, polis arabasını dikkatlice takip eder. Araba gözden kaybolacakken yolun ortasında durur ve polisler aşağıya iner. Bu kısa gerilimin sebebi hemen anlaşılır. Bir sinematografi şöleni yaşanır: Patlayan havai fişekleri duyan polisler izlemek için mola vermiştir. Bir kadrajın içinde rengarenk patlayan havai fişekler, havai fişekleri izleyen polisler ve bu olayı fırsat bilerek polislerin arkasından eğilerek hızla koşup kaçmaya çalışan gençleri gözünüzün önünde canlandırın. Filmin on beşinci dakikasına gelen bu sahne tek başına bile izlenmeye değer. Nihayet Nero, sınırı geçmiş ve Amerika Birleşik Devletleri topraklarına ayak basmıştır. Diğer arkadaşları ise artık Nero'nun yanında yoktur.

Nero'nun ABD topraklarındaki ilk saatleri

Nero otostop ile altmışlı yaşlarına dayanmış bir adam ve onun yedi-sekiz yaşlarındaki kızının arabasına biner. Nero'yu arabasına istekle alan adamın yaklaşımını esprili ve gizemli olarak tanımlayabiliriz. Bu sekansta yönetmenin olumlu olarak öne çıkaracağı yanı, arabayı süren adamın Nero ile konuşurken filmin temasına hizmet etmeden farklı konuları ele alan sohbeti ile filme realist süslemeler getirmesi. Adam, Nero'yu silah şakasıyla test ettikten sonra Nero'nun niyetini anlar: 11 Eylül'den sonra çıkan yasa ile Amerika'da yaşamış bir yabancı, askerlik hizmeti yapması halinde vatandaşlık alabilmektedir ve Nero da Los Angeles'ta yaşayan kardeşinin yanına gidip kimliğini alarak bu askerlerden biri olmayı düşlemektedir. Nero'nun tek istediği Amerikan vatandaşı olmaktır. Yönetmeni tebrik edeceğimiz bir sahne daha gelir: Adam, Nero'ya Amerikan yönetim tarzını yerden yere vuran düşüncelerini anlatır, Nero ise anlamsız bakışlarıyla dinlemektedir.

Nero'yu yolda bırakmayan gizemli adamın filme vedası ise anlamsız bir şekilde olur. Yönetmene ilk kötü eleştirimi burada yapabilirim. Benzinlikte mola verildiğinde Nero ve küçük kız benzinliğe girdikleri anda adamın yanına bir polis arabası gelir ve tartışma çıkar. Polis, adama silah doğrultur. Nero ise polisi gördüğü anda arka kapıdan çıkıp iyi bildiği koşusuna tekrar başlar.

Nero'nun ABD'de bulduğu, yine tel örgülerin arasında koşmaktan ibarettir.

Kardeşinin çalıştığını bildiği yere gelen Nero, kardeşi hakkında sahtekârlık suçlaması duyar ve tamirhaneden kovulur, ancak kardeşinin kaldığı yeri öğrenip yola koyulur. Nero'nun yakasını polis bırakmaz. Beverly Hills sokaklarında tek başına yürüyen Meksikalı bu genç polisin dikkatini eker ve Nero ağabeyinin yaşadığı evin kilitli kapısından içeri alınana kadar polis peşini bırakmaz. Polis, Nero'nun da ağabeyinin de oraya ait olabileceğine inanmaz.

Nero, Beverly Hills'te

Güneş Gözlüğü

Kardeşine kavuşan Nero artık mutlu ve umutludur. Yönetmeni eleştireceğimiz bir bölümdeyiz ancak Nero'nun da aydınlanma zamanındayız. Nero da tıpkı polis gibi kardeşinin içinde yaşadığı lükse şaşırır, ancak rahatlığının da tadına varır. Jakuziye uzanıp banyosunu yaparken kardeşiyle çeşit çeşit içki yudumlar. Kardeşi evin kendisinin olduğunu söyleyince daha fazla sorgulamadan kabullenir ve eve yerleşir.

Filmin ana öyküsü güzel olmasına karşın yan öykülerde klişelerden faydalanılmış. Öykünün başkahramanının kardeşinin hayatı bu türden bir hikâyedir. Kardeşi Jesus (**Ian Casselberry**) uyuşturucu, alkol ve keyfin illegal müdavimi olarak karşımıza çıkar. Jesus'un lükse düşkünlüğü, malikânenin enstrüman odasından bara kadar bir çok özel odasının olmasıyla hava atmaya çalışmasından anlaşılır. Evde ayrıca bir kadın da yaşamaktadır. Kadın Jesus'un sevgilisi gibi görünür ancak rahat tavırları Nero'nun dikkatinden kaçmaz.

Nero'nun sorgulamadığı bu durum çok kısa sürede ortaya çıkar. Jesus ve kadın evin çalışanlarıdır. Bir seyahatten dönen evin sahibi ile yanındaki kadınları karşılayanlardan biride üzerinde ev sahibine ait olan robdöşambr ile Nero olur. Nero, evden ayrılmak zorunda kalır. Kardeşi Jesus, özür mahiyetinde kardeşine kendi kimliğini verir. Evden ayrılan Nero ise yeni bir yolculuğa daha çıkar ve kısa süreliğine yaşadığı bu Amerikan rüyası kardeşine olan güveninin zedelenmesine yol açsa da karşılığında kendine ait olmayan ama ihtiyacı olan bir kimliği üzerinde taşıması ile sonuçlanır.

Jesus (Ian Casselberry) ve Nero (Johnny Ortiz)

Numaralı Gözlük

Rafi Pitts, filmi getirmek istediği yere sonunda getirmiştir. Nero, artık Amerikan askeridir. Issız bir çölü andıran bir yerde kurulan üsse görevlendirilir. Yanında iki siyahî asker başlarında ise bir rütbeli asker vardır. Nero, olmak istediği yerdedir: Amerikan askeridir, korunaklı ve kendinden emin gözükmektedir. Sıcak havada üzerinde ağır mühimmat ve kişisel donanımları ile Orta Doğu'da bir sınır bölgesinden geçen kişilerden kimlik kontrolü yaparak güveni sağlamaktadırlar. Buraya kadar Nero'nun sakinliğiyle ilerleyen film hiç beklenmedik bir noktaya gelir. Aksiyon ve silahın filme girmesi Nero'nun sakinliğinden kopup farklı duygulara girmemize sebep olur.

Filmin son bölümüne doğru olan bu sahnelerde en dikkat çekici özellik, askerlerin can sıkıntısı ile birbirleriyle kurdukları diyaloglardır. Başlarındaki çavuş ise fiziksel olarak var olan ancak zihnen var olmayan bir adamı canlandırıyor gibidir. Yönetmenin realist anlayışı bu sahnelerde de ön plana çıkar. Üç askerin gölgede uzanarak dinlendikleri sırada iki siyahî arasında Amerikan *rap* müzik dünyasındaki savaşı konu alan diyaloglar karşılıklı fikir beyanlarıyla başlayıp fanatizm olgusuyla farklı boyutlara taşınır. Efsanevi *rap*çilerin öldürüldüğü cinayetlere gelen sohbet, iki siyahinin birbirlerini suçlayarak karşıdakinin fikrini bastırma mücadelesine dönüşür. Buna ek olarak, üç askerinde kişisel hayatlarından dolayı paralı askerlik yaptıkları ve Amerikan vatandaşlığını hak ettiklerine yürekten inanmaları çok net bir biçimde yansıtılmıştır. Bu sahnenin tek plan çekilmesini çok isterdim ama filmin bütününde uzun plan bulunmamasına rağmen gerçekçi vurgular filmle bütünleşmiştir.

Uzaktan gelen bir arabaya Nero eliyle durmasına emreder. Ancak araba durmaz ve Nero'nun yanında nöbet tutan usta er Bronx (**Aml Ameen**) gelen arabaya ateş açar. Nero da silahını ateşler. Sürücü üsse yaklaşmadan vurulur ve araba yolun kenarında durur. Diyaloglar konusunda sıkça kutladığım yönetmenden bu sekansta da aynı tadı alıyorum. Ateş açmalarından sonra çağrı üzerine bomba imha ekibi görevlisi ve yanında iki asker daha gelir. Gelen askerlerden biri ile Nero ve Bronx tanışır. Askerin ismi ise Muhammed'dir (**Khleo Thomas**). İsmi duyar duymaz Bronx söylenmeye başlar ve "*Sen Arapsın*" der. Bu sahneden birkaç dakika önce Nero ve Bronx arasında "beyaz" ve "zenci" diyalogu geçmiştir ve Bronx bu konuşmalara çok sinirlenmiştir. Diyaloglardaki bu ufak ayrıntıyla yönetmen bir kez daha övülmelidir.

At Gözlüğü

Askerlerin bu sıkılganlık ve boş muhabbetleri arasında isteklerinin zorluğu er geç ortaya çıkacaktır. Ve “%50’ye var mısın, yok musun’a hoş geldiniz, ben sunucu Özgür” demek istemiyorum ama ortam tam da bu türden bir savaş alanı: Bomba imha görevlisinin kontrol ettiği araba patlar, üssün etrafını saran kimliği belirsiz eli silahlı bir grubun ateş açmasıyla başlayan hayatta kalma mücadelesi Nero’yu beklemektedir. Askerler mi yoksa onlara ateş açan siyahlar içindeki kimliği belirsiz kişiler mi sağ kalacaktır?

Çatışma sahnesinin daha iyi çekilmiş olması beklenebilirdi. Aslında akıllarında ve kalplerinde askerlik olmayan, yalnızca kendi yaşam kalitelerini yükseltme hedefinin bir bedeli olarak asker olmak zorunda bırakılmış bu insanların gündelik işleriymiş gibi silahlı eyleme girişebilmesi sahneyi fabrikasyona bağlıyor. Çavuşun ruhsal sorunları olduğunu belirtmiştik ama kötü gişe filmlerindeki gibi silahını ateşleyerek düşmanın üzerine kontrolsüzce gidip körü körüne ölmesi senaryo içinde gereksiz bir sahne olmasa da daha gerçekçi/ mantıklı bir şekilde verilebilirdi.

Çavuş ve iki asker ölmüştür. Nero ve iki siyahî genç hayatta kalır ancak çatışmalar sadece hava karardığı için durmuştur. Bronx ise karanlıktan faydalanarak zırhlı araca doğru koşar. Nero ve diğer asker ne olduğunu anlayamadan kendilerini çalısır durumdaki aracın içinde bulur. Çatışmanın diğer cephesi boş durmaz ve Amerikan üssünü yangın yerine çevirir. Askeri aracı süren Bronx, can havliyle nereye ve nasıl sürdüğünü anlamaz. Bu sahneye hemen bir katkı yapalım: araca binen üçlü, doğal olarak oldukları yerden hızla ayrılmak istiyorlar. Yönetmenin katkısı ise sahneyi *steadicam* desteği ile çekmemesi olmuştur. Bu sayede çekim anındaki sallanmalar doğal olarak kaydedilmiştir. Şayet sallantısız, düz bir görüntü olsaydı kaçış sahnesini bu kadar gerçekçi göremezdik. Bu konuda yönetmene olumlu açıdan bakabiliriz.

Yolun dışında, yabani otların içinde giden araç sabah havanın aydınlanmasıyla bozulur. Amerikan merkez üssünü bulmak isteyen üç asker, şimdi ellerinde silahlarla açık alanda yürümek zorundadır. Ellerinde pusula benzeri bir cihaz vardır ama oda bu sistemsiz güvenliğe dayanamayıp bozulmuştur. “Yapayalnız” kelimesi, askerlerin net özetidir.

Balık baştan kokar. Rütbece diğerlerinden üstün olan Bronx, kendisinin de tam emin olamadığı bir çözüm önerir, daha doğrusu emreder. Amaçları hava kararmadan birliğe teslim olmak olan üç askerin yürüdükleri yolun sonunun

nereye varacağını bilmemeleri bir tartışmaya dđnüşür. İki siyahî asker aralarında anlaşamaz ve bir karar vermek zorunda kalırlar. Bu karar arifesinde Nero üzerindeki üniformayla uyumlu hale gelmişçesine hiç sesini çıkarmaz. Emir bekleyen görev adamı gibi bir görüntüsü vardır. Karar alınır ancak bölünmeyi doğurur, Bronx ve Nero başka bir yoldan, diğer asker ise farklı yoldan gider. Bu bölünme ile çok kısa bir süre sonra filmin bitiş çizgisine yaklaştığını anlıyoruz. Bronx ve diğer siyahî asker dağlık bölgeye saklanır, yine kimliği belirsiz eli silahlı kişiler tarafından vurularak öldürölür.

Nero, yapayalnızlığın ortasındadır.

Karayolunu gören Nero

Nero kaçar ve kendini kurtarır. Gizlenerek yemeğini yer, üzerindeki fazlalıkları atar ve yürümeye devam eder. Sonunda asfalt yol görülür. Nero'nun taktığı gözlüklerde sorun olduğu kesindir. Amerikan askeri birliğine ait aracın yoldan geldiğini gören Nero yola çıkıp tüm gücüyle koşmaya başlar ve yetişir. Ancak bölgedeki kaos ortamı Nero'yu Amerikan yetkililer tarafından yine bir sorguya mecbur bırakacaktır. Nero bu şekilde karşılanmasına şaşırır. Tıpkı onun gibi bir Amerikan askeri nasıl olur da ona inanmaz? Sorgulama sırasında askerler, Nero'ya ilk adını sorarlar ama Nero'dan cevap gelmez. Film genelinde alıştığımız anlatım tarzının çok dışında düşünmemiz gereken bir sonla biter: Nero filmin sonunda kurak topraklarda elinde silah ile yürümeye devam etmektedir.

Nero'nun Amerikan askeri olduğuna inanmayan diğer Amerikan askeri

Filmin diğer unsurlarına gelecek olursak sondaki şaşkınlıkla girilen müzik damağımızda güzel bir tat bırakıyor. Sinematografik açıdan ise çok zengin bir film olmamasına rağmen birkaç sahnedeki görsel güzellik, özellikle yazının içinde belirttiğim sınırdan kaçış sahnesi için filmin görüntü yönetmeni **Christos Karamanis**'i tebrik ediyorum.

Yönetmene ayrı bir parantez açıyorum, çünkü **Benim Adım Nero** yönetmeninin filmotografisinde açtığı bir parantez gibi. İranlı anne ile İngiliz bir babanın çocuğu olan **Rafi Pitts**, çocukluğunu Tahran'da geçirmiş. İran-İrak Savaşı sırasında İngiltere'ye göç edip Londra'da sinema eğitimi aldıktan sonra **Leos Carax**, **Jacques Doillon** ve **Jean-Luc Godard**'ın filmlerinde görev almak üzere Paris'e yerleşmiş. İngiltere ve Fransa'da aldığı sinema eğitimleriyle **Pitts**, İran Yeni Dalga'nın çağdaş

yönetmenlerinden biri olarak anılır. 90'lı yıllardaki bu Avrupa tecrübelerinden sonra 1997'de ilk uzun metrajlı filmi *Fasl-e panjom*'u (Season Five) İran'da çekmiştir.

Yönetmen Rafi Pitts ve oyuncular

Böylelikle, Devrim'den sonra sürgüne gönderilmesine rağmen İran'da film çeken ilk yönetmen olmuştur. 2006 yapımı *Zemestan* (It's Winter) ve 2010 yapımı *Shekarchi* (The Hunter) ile Berlin Altın Ayı'ya aday olmuştur. *Benim Adım Nero*'nun yapılış amacı üzerine filme bir not yerleştirilir: "Bu film Amerikan ordusuna hizmet verdikten sonra sınır dışı edilen yeşil kart askerlerine adanmıştır." Film, Pitts'in önceki filmlerinden farklı bir evrende bambaşka hayatları konu alır. Ancak şüphesiz, tepinen fillerin altında ezilen insanların bitmeyen kimlik, aidiyet, ırk ve yurt sorunsalı içinde eşitsizlik ile kendi tikel mücadelesini başarılı bir şekilde anlatmıştır. Berlin'de Altın Ayı ve Uluslararası Af Örgütü Ödüllerine aday gösterilen film, Bükreş'te en iyi film seçilmiştir.